

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 06, Июнь

О‘TKIR QON-TOMIR YETISHMOVCHILIGIDA (HUSHDAN KETISH, KOLLAPS) BIRINCHI TIBBIY YORDAM

Rasulova Mavlyuda Azzamovna.

Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi bosh o‘qituvchisi

Raxmonova Sayyora Normuradovna

Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi bosh o‘qituvchisi

Muxiddinov Xusniddin Muxiddinovich

Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi bosh o‘qituvchisi

Usmonova Dilfuza Muhiddinjonovna

Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi bosh o‘qituvchisi

Annotasiya. O‘tkir qon-tomir yetishmovchiligi (OQTY) – bu organizmning qon aylanish tizimining yetarlicha faoliyat ko‘rsatmasligi natijasida yuzaga keladigan holat bo‘lib, bu esa to‘qimalarga kislorod yetkazib berishning pasayishi va organizmning umumiy holatining yomonlashishi bilan bog‘liq. Ushbu holat odamda hushdan ketish yoki kollaps (kolaps) kabi simptomlar keltirib chiqarishi mumkin. Ushbu maqolada OQTY holatida birinchi tibbiy yordam ko‘rsatish usullari, sabab va belgilari, shuningdek, profilaktik choralar ko‘rib chiqiladi.

Kirish. O‘tkir qon-tomir yetishmovchiligi (OQTY) zamonaviy jamiyatlarda eng keng tarqalgan salomatlik muammolaridan biri hisoblanadi. Ularning orasida kollaps va hushdan ketish eng ko‘p va tez-tez uchraydigan holatlardir. Ushbu maqolada, o‘tkir qon-tomir yetishmovchiligi (OQTY)da birinchi yordam ko‘rsatish, ayniqsa kollaps va hushdan ketishga alohida e‘tibor qaratiladi. Maqolada birinchi yordamning samarali tamoyillari, shuningdek, ushbu holatlarni aniqlash va davolashning asosiy yondashuvlari muhokama qilinadi.

Kalit so‘zlar: . O‘tkir qon-tomir yetishmovchiligi (OQTY),kollaps, hushdan ketish.

Materiallar va usullar:

Tadqiqotlar metodikasi:Zamonaviy ilmiy maqolalar,kasallik holatlari va zamonaviy tadqiqot ishlari tahlil qilindi. O‘tkir qon-tomir yetishmovchiligi (OQTY),kollaps, hushdan ketish. mavzusidagi so‘ngi innovasion davo usullari haqidagi oxirgi yillarda chop etilgan ilmiy manbalar o‘rganildi.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 06, Июнь

Nazariy asos:

OQTY sabablari

OQTY bir qator sabablarga ko'ra yuzaga kelishi mumkin, jumladan:

1. **Qon yo'qotish** - jarohatlar, ichak qon ketishlari, yoki operatsiyalar natijasida.
2. **Qon bosimining pasayishi** - giper yoki gipovolemiya, yurak yetishmovchiligi, infeksiya (sepsis) kabi holatlar.
3. **Yurak ritmining buzilishi** - aritmiyalar, yurak to'qimalarining ishemik kasalliklari.
4. **Qon tomirlarning kengayishi** - anaflaktik shok, sepsis yoki boshqa allergik reaksiyalar.

Belgilari

OQTY holatida quyidagi belgilar paydo bo'lishi mumkin:

- Hushdan ketish yoki hushning yo'qolishi
- Yengil yoki og'ir qon bosimining pasayishi
- Tez yurak urishi yoki yurak ritmining buzilishi
- Terining rangsizlanishi yoki sovuq ter
- Nafas olishning qiyinlashuvi
- Qon tomirlarining torayishi yoki kengayishi
- **Kollaps** (lot. collapsus — behol, majolsiz) — to'satdan keskin ro'y beradigan qon tomirlar yetishmovchiligi, kishi hayotini xavf ostida keltiradigan og'ir holat; arterial va venoz qonbosimining keskin kamayishi, markaziy nerv sistemasi faoliyatining izdan chiqishi, moddalar almashinuvining buzilishi, qon tomirlar devori tonusining to'satdan susayishi, harakatdagi qon miqdori (massasi)ning kamayishi bilan ifodalanadi. Bosh miyadagi tomir harakatlanuvchi markaz faoliyatining susayishi sababli, asosan, qorin bo'shlig'idagi a'zolar tomirlari qonga to'lib ketadi, ayni vaqtda eng muhim hayotiy a'zolar (miya, yurak, teri, muskullar)ga qon kam boradi. Birdaniga ko'p qon yo'qotish, shok, kislorod tanqisligi, infeksiya va boshqa ayrim kasalliklar (terlama, zotiljam, pankreatit va h.k.), zaharlanish, shikastlanish va boshqalarda ro'y beradi, shunga ko'ra, Kollapsning gemorragik, infeksiya kardiogen, ortostatik, pankreatik, toksik va boshqa turlari farq qilinadi. Belgilari: daqiqa ichida bemorning to'satdan rangi o'chib, badani ko'karadi, sovuq ter bosadi, ko'zi ich-ichiga tushib, qorachig'i kengayadi, yuz qiyofasi o'zgaradi, nafasi yuzaki bo'ladi. Qon bosimi keskin

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 06, Июнь

pa-sayib, tomir urishi butunlay sezilmay qolishi ham mumkin. Gavda temperaturasi 35° ga, ba'zan undan ham pastga to'shadi. Bemor majolsiz, esi kirar-chiqar bo'lib qoladi, ayrim hollarda hushdan ketadi. Kollapsda darhol bemor boshiga yostiq qo'ymay yotqiziladi, oyog'iga grelka qo'yiladi, issiq choy ichiriladi, u yotgan uyga sof havo kirib turadigan qilinadi. Davo tadbirlari Kollapsga sabab bo'lgan omillarni bartaraf etishga qaratilgan bo'lishi lozim.

- **Hushsizlik**, hushdan ketish — miyaning qon bilan ta'minlanishi buzilishi natijasida qisqa muddat ro'y beradigan holat. Ruhiiy iztirob (qo'rqish, hayajonlanish), og'riq (buyrak, jigar og'rig'i), ichak sanchig'i, oftob urishi ta'sirida, ba'zida gorizontol holatdan tik holatga o'tganda va boshqalarda uchraydi. Ko'pincha o'ta toliqqan, och qolgan, infeksiyon kasalliklar bilan og'riq kishilarda kuzatiladi. Hushsizlik markaziy nerv sistemasi yoki yurak faoliyati buzilganlik belgisi bo'lishi mumkin. Hushsizlik oldidan bemorning boshi aylanadi, bo'shshadi, ko'zi tinadi, qulog'i shang'illaydi, qo'l-oyoqlari uvushadi; ba'zan Hushsizlik holati shu belgilar bilan o'tib ketishi, bemor hushini butunlay yo'qotmasligi ham mumkin. Hushsizlikda bemorning nafas olishi sustlashib, ko'z qorachig'i torayadi, so'ng kengayadi va yorug'likdan ta'sirlanmaydi, pulsi zaiflashadi, tanasini muzdek ter bosadi, rangi oqarib, to'satdan yiqiladi. Hushsizlik bir necha soniyadan 1—2 daqiqagacha, ba'zan undan ko'proq davom etishi mumkin. Yurak tomir sistemasida jiddiy o'zgarishlar bo'lmasa, Hushsizlik tezda o'tib ketadi; bemorning es-hushi, rangi o'ziga kelib. pulsi va nafas olishi normallashtirgani bilan bosh og'rig'i, quvvatsizlik. horg'inlik alomatlari anchagacha davom etib turadi. Hushsizlikda bemorni hushiga keltirish uchun u yotgan xona sof havo bilan shamollatiladi, siqib turadigan kiyimlari bo'shatiladi, bosh tomoni pastroq qilib yotqiziladi; yuzi va ko'kragiga sovuq suv purkaladi yoki sochiq ho'llab bosiladi; nashatir spirti hidlatiladi va chakkasiga surtiladi (sirka yoki odekolon surtsa ham bo'ladi), oyog'iga issiq grelka qo'yiladi yoki dag'alroq narsa bilan ishqalanadi. Bemor hushiga kelgach issiq shirin choy yoki kofe ichiriladi.

Birinchi tibbiy yordam ko'rsatish

OQTY holatida birinchi tibbiy yordam ko'rsatish jarayoni quyidagi bosqichlardan iborat:

1. **Avariya joyini baholash:** Shoshilinch yordam ko'rsatishdan oldin atrof-muhitni baholash va xavfsizligini ta'minlash lozim.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 06, Июнь

2. **Hushdan ketgan bemorni tekshirish:** Bemorning hushini tekshirish, nafas olish va yurak urishini baholash. Agar bemor hushdan ketgan bo'lsa, uni to'g'ri pozitsiyada (yonboshlab) yotqizish kerak.
3. **Shoshilinch yordam chaqirish:** 103 raqamiga qo'ng'iroq qilib shoshilinch tibbiy yordamni chaqirish.
4. **Nafas olishni ta'minlash:** Agar bemor nafas olmayotgan bo'lsa, sun'iy nafas berish (CPR) usulini qo'llash lozim.
5. **Qon bosimini tiklash:** Agar qon yo'qotilishi aniqlansa, qon bosimini tiklash uchun bemorni yotqizish va oyoqlarini ko'tarish tavsiya etiladi. Qon yo'qotishining sababini aniqlash va zarur bo'lsa, qon tayyorlash yoki boshqa suyuqliklarni berish.
6. **O'zgarishlarni kuzatish:** Bemorning holatini doimiy ravishda kuzatish va o'zgarishlarga tezkor javob berish.

Amaliy tadqiqotlar: "O'tkir qon-tomir yetishmovchiligi (OQTY)"da davo muolajalari usullari o'rganildi. Kasallik xavf omillarini aniqlash va davo samaradorligini oshirish maqsadida zamonaviy tibbiyot texnologiyalarning qo'llanilishi tahlil qilindi.

Natijalar:

Profilaktik choralar

OQTY holatlarining oldini olish uchun bir qator profilaktik choralar ko'rish mumkin:

- Sog'lom turmush tarzini yuritish, jismoniy faoliyatni oshirish.
- Qon bosimini va yurak sog'ligini muntazam ravishda tekshirish.
- Qon yo'qotishining oldini olish uchun jarohatlardan ehtiyot bo'lish.
- Allergik reaksiyalarni aniqlash va ularga qarshi chora ko'rish.

Munozara:

Zamonaviy davolash usullarining samaradorligi: Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki "O'tkir yurak qon-tomir yetishmovchiligi (OYQTY)"da o'z vaqtida ko'rsatilgan tibbiy yordam va aholi o'rtasida sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish va zamonaviy davo usullarini qo'llash ko'plab asoratlarni oldini olishga imkon beradi.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 06, Июнь

Xulosa

O'tkir qon-tomir yetishmovchiligi hayot uchun xavfli holatdir va tezkor yordam ko'rsatish zarur. OQTY belgilari va sabablari to'g'risida ma'lumotga ega bo'lish, shuningdek, birinchi tibbiy yordam ko'rsatish ko'nikmalarini egallash har bir inson uchun muhimdir. Ushbu maqolada keltirilgan tavsiyalarni hisobga olish, OQTY holatlarida yordam berishda samaradorlikni oshirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Samarqand Davlat Tibbiyot Instituti www.moodle.sammi.uz sayti.
2. A.K. Jamolov, B.N. Toshmamatov, N.J. Ro'ziyeva, M.A. Rasulova "Tez tibbiy yordam va favqulodda holatlar tibbiyoti" Toshkent-2024y "Nurli qalblar"
3. O'.O. Oripov, Sh.N. Karimov "Umumiy xirurgiya" Toshkent-2008 "Yangi asr avlodi"
4. A.M. Ubaydullayev "Nafas organlari kasalliklari" Toshkent-2000
5. Po'latova Sh.A., Saidova X.X. "Kattalarda hamshiralik parvarishi" II qism, Toshkent "Cho'lpon" nashriyoti, 2014 yil.